

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 78/2020-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Soňou Markovičovou Kissovou, Námestie SNP 13, Bratislava, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Cb 7/2005 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Cb 7/2005 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Spišská Nová Ves p r i k a z u j e konať v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Cb 7/2005 bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Spišská Nová Ves p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Spišská Nová Ves je p o v i n n ý nahradit' [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 512,70 € (slovom päťstodvanásť eur a sedemdesiat centov) na účet jeho advokátky JUDr. Sone Markovičovej Kissovej, Námestie SNP 13, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. novembra 2018 doručená ústavná s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], (ďalej len „s'ťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Cb 7/2005 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavnej s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že s'ťažovateľ ako žalobca doručil 10. januára 2005 okresnému súdu návrh na začatie konania smerujúci proti dvom žalovaným. V rokoch 2005 a 2006 okresný súd v napadnutom konaní nariadil štyri pojednávania, avšak uskutočnilo sa len jedno z nich (pojednávanie 13. mája 2005). V roku 2007 sa v napadnutom konaní neuskutočnilo ani jedno pojednávanie. V roku 2008 bolo nariadených spolu päť pojednávanií. So s'ťažovateľovým návrhom na pristúpenie žalovanej v 3. rade do konania na strane žalovaných doručeným 28. novembra 2008 sa okresný súd vysporiadal až po takmer 12 mesiacoch uznesením z 20. novembra 2009,

ktorým tomuto návrhu vyhovel. Okresný súd v napadnutom konaní nariadil a uskutočnil v roku 2010 ďalších šesť pojednávaní bez rozhodnutia v merite veci.

2.1 Prvý rozsudok v napadnutom konaní okresný súd vyhlásil 14. januára 2011 a sťažovateľ proti nemu podal odvolanie, na základe ktorého bol uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) z 25. novembra 2011 zrušený a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie (spis bol okresnému súdu doručený 22. decembra 2011).

2.2 Okresný súd v napadnutom konaní uskutočnil ďalšie pojednávanie 12. júna 2012, ktorého účel (špecifikácia sťažovateľom uplatnených nárokov) mohol byť podľa neho v záujme zachovania zásady hospodárnosti konania realizovaný len písomne prostredníctvom výzvy. Okresný súd ďalšie pojednávanie uskutočnil 18. decembra 2012, avšak podľa sťažovateľa bezúčelne, pretože všetky strany sporu zotrvali na svojich stanoviskách už prednesených v konaní. Na pojednávaní uskutočnenom 8. januára 2013 okresný súd vyhlásil v poradí druhý rozsudok, proti ktorému podal sťažovateľ 21. januára 2013 odvolanie. Krajský súd druhý rozsudok okresného súdu zrušil uznesením z 29. mája 2014 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (spis bol okresnému súdu doručený 30. júna 2014).

2.3 Ďalšie pojednávanie v napadnutom konaní bolo uskutočnené 14. apríla 2015 a okresný súd ho odročil na neurčito. Napriek výzve sťažovateľa z 15. apríla 2015, ktorou sa domáhal pokračovania v konaní, sa ďalšie pojednávanie uskutočnilo až 2. februára 2016. Okresný súd žalobu sťažovateľa zamietol a zaviazal ho na náhradu trov právneho zastúpenia žalovaných v poradí tretím rozsudkom zo 6. apríla 2016 (ďalej len „tretí rozsudok“). Vo svojom treťom rozsudku podľa sťažovateľa okresný súd rozhodol na základe neúplne zisteného skutkového stavu a jeho nedostatočného vyhodnotenia nerešpektujúceho právneho názory krajského súdu, ktorými bol viazaný. Sťažovateľ taktiež poukázal na porušenie § 156 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) okresným súdom pri vyhlásení tretieho rozsudku jednak tým, že sa uskutočnilo až 6. apríla 2016, ako aj tým, že bol vyhlásený len jeho výrok bez akéhokoľvek odôvodnenia a bez poučenia o opravnom prostriedku. Na základe sťažovateľom podaného odvolania krajský súd uznesením z 31. augusta 2017 zrušil aj tretí rozsudok a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (spis bol okresnému súdu doručený 4. októbra 2017).

2.4 Okresný súd následne nariadil pokynom zo 6. novembra 2017 pojednávanie na 1. február 2018, ktoré bolo odročené z dôvodu podania ústavnej sťažnosti žalovaným v 3. rade. Napadnuté konanie okresný súd uznesením zo 6. februára 2018 prerušil až do právoplatného skončenia veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 2332/2017 a krajský súd toto uznesenie potvrdil uznesením z 28. septembra 2018.

2.5 Sťažovateľ vo svojej argumentácii poukázal na celkovú dĺžku napadnutého konania trvajúceho v čase podania ústavnej sťažnosti (23. novembra 2018) už približne 13 rokov a 10 mesiacov, čo je podľa neho nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. Celková neprimeraná dĺžka napadnutého konania je podľa sťažovateľa zapríčinená nečinnosťou, ako aj neefektívnou činnosťou okresného súdu.

2.6 Na tomto základe sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil, že jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené, prizná mu finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € a zaviazá okresný súd uhradiť mu trovy konania.

3. Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 78/2020 z 11. februára 2020 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie, v ktorej namietal porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní na ďalšie konanie.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

4. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu v predmetnej veci vyjadril listom č. Spr. 1 SprV80/2020 z 21. februára 2020, v ktorom uviedol, že predmetná vec patrí medzi zložitejšie. Ďalej poukázal na to, že v napadnutom konaní došlo k viacerým zmenám v osobe zákonného sudcu z rôznych dôvodov (odchod na iné pracovisko, ukončenie výkonu funkcie sudcu) a z tohto dôvodu musela byť predmetná vec novým zákonným sudcom vždy opätovne naštudovaná. Okresný súd poukázal aj na to, že pojednávania v napadnutom konaní boli viackrát zrušené z dôvodu neúčasti strán sporu, ako aj na predĺženie

napadnutého konania v dôsledku jeho prerušenia na základe návrhu žalovaného v 3. rade v období od 4. januára 2018 až do 15. novembra 2018, t. j. do právoplatného skončenia konania vedeného na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 2332/2017. V ďalšom priebehu napadnutého konania zákonný sudca požiadal o uvoľnenie z funkcie sudcu a 8. februára 2019 bola vec pridelená ďalšiemu zákonnému sudcovi. Vzhľadom na uvedené okresný súd ústavnému súdu navrhol, aby bola ústavná sťažnosť sťažovateľa zamietnutá ako nedôvodná. Zároveň oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti.

5. Ústavný súd 28. februára 2020 zaslal vyjadrenie okresného súdu právnej zástupkyňi sťažovateľa s možnosťou zaujatia stanoviska k nemu, pričom sťažovateľ sa v stanovenej lehote nevyjadril.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

7. Ústavný súd vychádzal pri svojom rozhodovaní z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu, pričom v tomto prípade považoval za relevantné vzhľadom na to, že v konaní nezistil výrazné obdobia nečinnosti (pozri bod 19 tohto nálezu), v obsahu tohto rozhodnutia podať len základný stručný priebeh napadnutého konania.

7.1 Okresnému súdu bola žaloba sťažovateľa doručená 10. januára 2005 a prvé pojednávanie v predmetnej veci uskutočnil 13. mája 2005 (odročené na účel „*umožnenia rozdiskutovania predmetu konania stranám sporu*“). Pojednávania uskutočnené 27. januára 2006 a 28. apríla 2006 boli okresným súdom odročené pre neúčast' strán sporu. Ďalšie pojednávanie nariadené na 4. august 2006 bolo odročené na žiadosť sťažovateľa

z dôvodu zmeny právneho zástupcu. Okresný súd následne nariadil pojednávanie na 29. apríl 2008 a k jeho odročeniu došlo na žiadosť sťažovateľa, ktorá mu bola doručená v ten istý deň. Z dôvodu neúčasti sťažovateľa došlo taktiež k odročeniu ďalších pojednávanií nariadených na 17. júna 2008 a 1. august 2008. Okresný súd uskutočnil pojednávanie 30. septembra 2008, ktoré odročil na žiadosť sťažovateľa na 14. november 2008. Sťažovateľ 13. októbra 2008 požiadal okresný súd o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Pojednávanie konané 14. novembra 2008 okresný súd odročil okrem iného aj na účel predloženia dôkazov o tvrdeniach sťažovateľa a upresnenia petitu žaloby i okruhu žalovaných. Sťažovateľ okresnému súdu 5. januára 2009 doručil svoje odvolanie proti uzneseniu o vyrubení súdneho poplatku spolu so žiadosťou o odpustenie zmeškania lehoty. Na preukázanie majetkových a osobných pomerov okresný súd vyzval sťažovateľa 9. apríla 2009 a uznesením z 1. júla 2009 mu priznal oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Právny zástupca žalovaného v I. rade požiadal 5. októbra 2009 okresný súd o odročenie pojednávania nariadeného na 15. december 2009 z dôvodu kolízie pojednávanií. Uznesením z 20. novembra 2009 okresný súd pripustil vstup žalovaného v III. rade do konania.

7.2 Okresný súd uskutočnil 26. januára 2010 pojednávanie, ktoré odročil na účel predloženia listinných dôkazov zo strany sťažovateľa i žalovaných. Pojednávanie uskutočnené 2. marca 2010 okresný súd odročil na účel predvolania žalovaného v III. rade, upresnenia petitu sťažovateľom a doplnenia dôkazov všetkými stranami sporu. Sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 31. marca 2010 navrhol zmenu petitu podanej žaloby. Z dôvodu neúčasti právneho zástupcu žalovaného v I. rade bolo pojednávanie konané 20. apríla 2010 okresným súdom odročené. Okresný súd uskutočnil 30. júna 2010 pojednávanie v tejto veci, ktoré odročil aj na účel predvolania neprítomných strán sporu na 14. september 2010, uvedený termín pojednávania bol následne 17. augusta 2010 zrušený a zároveň bol nariadený nový termín pojednávania. Ďalšie pojednávania okresný súd uskutočnil 19. októbra 2010 a 1. decembra 2010 s tým, že posledné z nich odročil na účel vyhlásenia rozsudku. Na základe pokynu z 20. decembra 2010 bol nariadený termín pojednávania zrušený a odročený na 14. január 2011.

7.3 Okresný súd 14. januára 2011 v predmetnej veci rozhodol prvým rozsudkom, ktorým určil, že kúpna zmluva je neplatná a žalobu v ďalších nárokoch zamietol.

Na základe žiadosti žalovaných doručenej okresnému súdu 14. marca 2011 rozhodol okresný súd 21. marca 2011 doplňujúcim rozsudkom o trovách konania. Sťažovateľ podal proti prvému rozsudku okresného súdu odvolanie 30. marca 2011. Spisový materiál v predmetnej veci bol krajskému súdu doručený 12. mája 2011. Krajský súd uznesením z 25. novembra 2011 zrušil prvý rozsudok okresného súdu z dôvodu nedostatočného odôvodnenia a spis vrátil okresnému súdu 22. decembra 2011.

7.4 Okresný súd na základe pokynu zo 4. januára 2012 doručil uznesenie krajského súdu z 25. novembra 2011 stranám sporu. Ďalšie pojednávanie okresný súd uskutočnil 12. júna 2012 a odročil ho na neurčito na účel predloženia presnej špecifikácie nároku sťažovateľom, ktoré má zaslať aj zostávajúcim stranám sporu. Na pojednávaní 18. decembra 2012 okresný súd vyhlásil dokazovanie za skončené a odročil ho na účel vyhlásenia rozsudku na 8. január 2013, pričom v uvedený deň vo veci samej rozhodol v poradi druhým rozsudkom tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol. Na základe odvolaní podaných stranami sporu bol 12. apríla 2013 spis v predmetnej veci predložený krajskému súdu na rozhodnutie. Krajský súd spis 28. augusta 2013 vrátil späť ako predčasne predložený pre nezrovnalosti, resp. nemožnosť zistenia zo spisu, či odvolanie sťažovateľa bolo podané včas. Okresný súd predložil spis opätovne 14. októbra 2013 krajskému súdu, ktorý uznesením z 29. mája 2014 zrušil druhý rozsudok okresného súdu z dôvodu nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia. Spis bol následne doručený okresnému súdu 30. júna 2014.

7.5 Okresný súd 14. apríla 2015 pojednávanie v predmetnej veci odročil na neurčito. Ďalšie pojednávanie nariadené na 13. október 2015 bolo na základe pokynu zákonného sudcu z 22. septembra 2015 zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu. Okresný súd následne uskutočnil pojednávanie v predmetnej veci 2. februára 2016, ktoré odročil na účel vyhlásenia rozsudku na 24. február 2016, tento termín bol neskôr odročený na 25. marec 2016, ktorý bol taktiež preročený na 6. apríl 2016. Okresný súd 6. apríla 2016 v predmetnej veci rozhodol tretím rozsudkom, ktorým žalobu v celom rozsahu zamietol. Opravným uznesením z 15. apríla 2016 okresný súd opravil dátum vyhotovenia tretieho rozsudku.

7.6 Okresný súd 15. júla 2016 spis v predmetnej veci spolu s podanými odvolaniami doručil krajskému súdu, ktorý 31. augusta 2017 uznesením zrušil tretí rozsudok okresného

súdu z dôvodu nedostatočného odôvodnenia a spis vrátil 4. októbra 2017 okresnému súdu. Uznesením zo 6. februára 2018 bolo konanie v predmetnej veci prerušené z dôvodu konania vedeného na ústavnom súde pod sp. zn. II. ÚS 525/2018, v ktorom ústavný súd uznesením z 15. novembra 2018 ústavnú sťažnosť žalovaného v III. rade odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

7.7 Okresný súd pokynom z 28. augusta 2019 nariadil uskutočniť úkony súvisiace s nariadením pojednávania na 29. november 2019. Právny zástupca žalovaného v III. rade okresný súd 9. októbra 2019 požiadal o odročenie nariadeného pojednávania z dôvodu dovolenky v zahraničí. Pojednávanie v predmetnej veci okresný súd uskutočnil 29. novembra 2019, odročil ho na 13. marec 2020 a zároveň sťažovateľovi uložil povinnosť predložiť dôkazy na preukázanie svojich konkrétne vo výzve špecifikovaných tvrdení. Na základe pokynu z 21. februára 2020 okresný súd nariadený termín pojednávania zrušil.

IV.

Právomoc ústavného súdu a východiská v judikatúre ústavného súdu

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

10. Sťažovateľ sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

14. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

V.

Závery ústavného súdu týkajúce sa otázky porušenia sťažovateľových práv

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

16. Pri posudzovaní prvého kritéria – skutkovej a právnej zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že rozhodovanie vo veci žaloby o určenie platnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy, ktorého podstata spočíva v posúdení naplnenia jednotlivých podstatných náležitostí dvojstranných právnych úkonov uzavretých medzi stranami sporu a ich vzájomného prepojenia prostredníctvom dôsledkov nimi vyvolaných, nemožno považovať za vec právne zložitú. Dokazovanie v predmetnej veci bolo založené predovšetkým na stranami sporu predložených listinných dôkazoch, výsluchoch strán sporu a ich právnych zástupcov, preto túto vec s ohľadom na jej konkrétne okolnosti nemožno označiť ani za skutkovo zložitú. Z uvedeného vyplýva, že podľa názoru ústavného súdu skutková ani právna zložitost' tejto veci nie je spôsobilá ospravedlniť celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania.

17. Pri hodnotení doterajšieho priebehu namietaného konania z hľadiska ďalšieho štandardne uplatňovaného kritéria, ktorým je správanie sa sťažovateľa ako strany tohto konania, ústavný súd v posudzovanej veci považoval za potrebné zohľadniť, že na plynulosť postupu okresného súdu v napadnutom konaní mal výrazný vplyv aj postup sťažovateľa.

17.1 V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľova žaloba neobsahovala riadne špecifikovaný petit, ktorý musel byť v priebehu konania niekoľkokrát upresňovaný a spravidla upravovaný až na základe výziev zo strany okresného súdu, ďalej taktiež na to, že v priebehu napadnutého konania sa niekoľkokrát neuskutočnilo alebo odročilo pojednávanie okresného súdu z dôvodov na strane sťažovateľa, resp. jeho právneho

zástupcu [13. mája 2005 – pojednávanie okresným súdom odročené na účel uzavretia dohody medzi stranami sporu, 27. januára 2005 – pojednávanie okresným súdom odročené aj pre neúčast' právneho zástupcu sťažovateľa, 28. apríla 2006 – pojednávanie okresným súdom odročené z dôvodu neúčasti strán sporu a ich právnych zástupcov, 4. augusta 2006 – pojednávanie okresným súdom odročené na žiadosť sťažovateľa z dôvodu zmeny jeho právneho zástupcu (nového právneho zástupcu okresnému súdu sťažovateľ oznámil až 16. februára 2007, t. j. po viac ako 6 mesiacoch), 29. apríla 2008 – pojednávanie okresným súdom odročené na návrh sťažovateľa doručený v ten istý deň, 17. júna 2008 – pojednávanie okresným súdom odročené pre neúčast' sťažovateľa, 1. augusta 2008 – pojednávanie okresným súdom odročené na účel znovupredvolania strán sporu (ospravedlnenie neúčasti právneho zástupcu sťažovateľa z dôvodu pracovnej zaneprázdnenosti bolo okresnému súdu doručené až 6. augusta 2008, t. j. 5 dní po uskutočnení pojednávania), 20. apríla 2010 – pojednávanie okresným súdom odročené na účel predvolania neprítomných strán sporu].

17.2 Od sťažovateľa ako žalobcu v predmetnom konaní, t. j. od osoby iniciujúcej napadnuté konanie pred okresným súdom majúcej záujem na vyriešení predmetu konania sa predovšetkým očakáva postup preukazujúci jeho záujem na nepredlžovaní konania a vydaní rozhodnutia v samotnom merite veci, ktorý by sa v konaní mal prejaviť taktiež v proaktívnom prístupe sťažovateľa nielen v rámci poskytovania súčinnosti okresnému súdu pri uskutočňovaní nariadených pojednávaní, ale i pri samostatnom predkladaní dôkazov preukazujúcich jeho tvrdenia, t. j. oprávnenosť ním uplatnených nárokov. O opačnom, miestami až pasívnom správaní sťažovateľa v napadnutom konaní svedčí podľa ústavného súdu skutočnosť, že sťažovateľ v rámci napadnutého konania pomerne často predkladal dôkazy svojich tvrdení alebo špecifikáciu petitu, t. j. svojho nároku až na základe výzvy zo strany okresného súdu (14. novembra 2008 – pojednávanie okresným súdom odročené na účel predloženia dôkazov na preukázanie tvrdení z pojednávania, 26. januára 2010 – pojednávanie okresným súdom odročené na účel predloženia listinných dôkazov zo strany sťažovateľa, 2. marca 2010 – pojednávanie okresným súdom odročené aj na účel predloženia dôkazov stranami sporu, 12. júna 2012 – pojednávanie okresným súdom odročené na účel špecifikácie nároku sťažovateľa).

17.3 Napokon je podľa ústavného súdu v súvislosti so správaním sťažovateľa potrebné poukázať aj na to, že sťažovateľ v napadnutom konaní viackrát využil svoje procesné oprávnenia (napr. 5. januára 2009 – okresnému súdu bolo doručené odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu o vyrubení súdneho poplatku, 13. októbra 2008 – sťažovateľ požiadal o oslobodenie od platenia súdny poplatkov, sťažovateľ podal odvolanie proti všetkým trom rozsudkom vydaným okresným súdom, ako aj odvolanie proti uzneseniu o prerušení konania zo 6. februára 2018), pričom rozhodovanie o nich objektívne taktiež spôsobilo predĺženie napadnutého konania, ktoré nemožno v súlade so svojou ustálenou judikatúrou (napr. II. ÚS 41/97, II. ÚS 52/99, I. ÚS 51/01) pričítať len na vrub okresnému súdu.

17.4 Z uvedených skutočností teda vyplýva, že k spomaleniu postupu okresného súdu v napadnutom konaní prispelo aj správanie sťažovateľa, a ústavný súd túto skutočnosť pri svojom rozhodovaní zohľadnil.

18. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní, vychádzajúc pritom predovšetkým z podrobného prehľadu procesných úkonov zo súdneho spisu v tejto veci. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že samotný priebeh napadnutého konania nebol poznačený výraznými obdobiami nečinnosti, ktoré by mali zásadný vplyv na celkovú dĺžku tohto konania.

18.1 Napadnuté konanie ale vykazuje znaky výrazne neefektívneho postupu okresného súdu pri vykonávaní jednotlivých procesných úkonov, ako aj pri samotnom rozhodovaní okresného súdu. V súvislosti s týmto konštatovaním ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že okresný súd zväčša v predmetnom konaní vykonával jednotlivé jednoduché procesné úkony (napr. doručenie rozhodnutia krajského súdu stranám sporu, pokyn na úkony súvisiace s nariadením pojednávania alebo vydanie procesného uznesenia okresného súdu a pokyn na vykonanie úkonov súvisiacich s nariadením pojednávania) postupne po sebe s dlhým časovým odstupom medzi nimi (spravidla približne 3 mesiace), v dôsledku čoho okresný súd síce zdanlivo vykazoval činnosť, avšak reálne v napadnutom konaní dochádzalo k jeho predlžovaniu [napr. približne 10-mesačné obdobie trvajúce od 2. apríla 2007 (vydanie uznesenia okresným súdom o nepripustení žalovaného v III. rade do konania) až do 31. januára 2008 (okresný súd uskutočnil úkony súvisiace s nariadením

pojednávania), 6-mesačné obdobie trvajúce od 5. januára 2009 (doručenie odvolania sťažovateľa proti uzneseniu o vyrubení súdneho poplatku) trvajúce až do 1. júla 2009 (okresný súd vydal uznesenie o oslobodení sťažovateľa od súdnych poplatkov), približne 6-mesačné obdobie trvajúce od 22. decembra 2011 (doručenie spisu okresnému súdu spolu s rozhodnutím krajského súdu) až do 12. júna 2012 (vo veci vykonané pojednávanie), približne 6-mesačné obdobie trvajúce od 30. júna 2014 (doručenie spisu okresnému súdu s rozhodnutím krajského súdu) až do 9. decembra 2014 (pokyn vykonať úkony súvisiace s nariadením pojednávania)].

18.2 Vo vzťahu k neefektívnemu postupu okresného súdu možno poukázať aj na skutočnosť, že v predmetnej veci bolo nariadených spolu až 33 termínov pojednávanií, ktoré boli v prevažnej miere okresným súdom odročené alebo neuskutočnené najmä pre neprítomnosť sťažovateľa (pozri bod 18 tohto nálezu), resp. ďalších strán sporu alebo ich právnych zástupcov, ale tiež z rôznych dôvodov na strane okresného súdu (napr. 22. septembra 2015 pojednávanie zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu, 2. februára 2016 pojednávanie odročené na účel vyhlásenia rozsudku následne okresný súd odročil z dôvodov na jeho strane ešte ďalšie dva razy na 6. apríl 2016, keď vyhlásil v poradí tretí rozsudok a pod). Z uvedeného je zrejmé, že okresný súd bol v napadnutom konaní vo svojom postupe nedôsledný aj pri uplatňovaní poriadkových opatrení, resp. využívaní možností daných mu v § 53 ods. 1 OSP (§ 102 ods. 1 CSP) v prípade, keď sťažovateľ alebo žalovaní neospravedlnili svoju neúčast', resp. zmarili možnosť konania riadne nariadeného pojednávania.

18.3 Napokon ústavný súd poukazuje na to, že v napadnutom konaní okresný súd vo veci meritórne rozhodol prvýkrát rozsudkom zo 14. januára 2011 v znení doplňujúceho rozsudku z 21. marca 2011, ktorý bol zrušený uznesením krajského súdu z 25. novembra 2011, druhý rozsudok okresného súdu z 8. januára 2013 bol zrušený uznesením krajského súdu z 29. mája 2014, a napokon v poradí tretí rozsudok okresného súdu zo 6. apríla 2016 v znení opravného uznesenia z 15. apríla 2016 bol zrušený uznesením krajského súdu z 31. augusta 2017, pričom dôvodom zrušenia týchto rozsudkov okresného súdu bola ich nepreskúmateľnosť z dôvodu absencie kvalifikovaného a dostatočného odôvodnenia. Z uvedeného je zrejmé, že aj samotné meritórne rozhodovanie

okresného súdu v napadnutom konaní možno označiť ako neefektívnu činnosť spôsobujúcu predĺženie uvedeného konania.

18.4 V týchto súvislostiach je taktiež potrebné poznamenať, že spis v predmetnej veci bol predložený krajskému súdu zväčša v súvislosti s rozhodovaním o opravných prostriedkoch sťažovateľa proti rozhodnutiam okresného súdu (odvolania proti všetkým trom rozsudkom, odvolanie proti uzneseniu o vyrubení súdneho poplatku, odvolanie proti uzneseniu o prerušení konania) na obdobie trvajúce približne 40 mesiacov, t. j. približne 3 roky a 4 mesiace.

18.5 V závere ústavný súd konštatuje, že z preskúmania napadnutého konania je zrejmé, že bolo poznačené predovšetkým neefektívnou činnosťou okresného súdu, ktorá výrazne predĺžila celkovú dĺžku napadnutého konania trvajúceho už viac ako 15 rokov. Okresný súd v napadnutom konaní nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k urýchlenému odstráneniu stavu právnej neistoty, v ktorom sa sťažovateľ nachádzal.

18.6 V tejto súvislosti ústavný súd pripomína svoju judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

18.7 Nadväzujúc na argumentáciu okresného súdu v tomto konaní, spočívajúcu v objektívnych okolnostiach niekoľkonásobnej zmeny zákonného sudcu v napadnutom konaní, ústavný súd opätovne odkazuje na svoju ustálenú judikatúru (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06), pripomínajúc, že skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

18.8 S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že postup okresného súdu vo všetkých fázach konania nesmeroval efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty

sťažovateľa, a preto nie je zlučiteľný s jeho základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

19. Vychádzajúc z argumentácie uvedenej v bode 17 až 19, ústavný súd dospel k názoru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

21. Ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, a keďže predmetná vec v čase rozhodovania ústavného súdu nebola právoplatne skončená, prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 Cb 7/2005 konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

23. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

24. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 €, ktoré odôvodnil nečinnosťou a neefektívnou činnosťou okresného súdu v napadnutom konaní, v dôsledku čoho sa dlhodobo prehľbuje jeho právna neistota, čo negatívne pôsobí

na jeho psychický stav. Zároveň sťažovateľ v tejto súvislosti poukázal na svoje zvyšujúce sa náklady spojené s uskladnením predmetu sporu, ktorý je nútený nepoužiteľný predmet sporu obchádzať na svojom pozemku, nemôže s ním nakladať, pretože žalovaný v III. rade mu neoprávnene zadržáva tzv. veľký technický preukaz, čím mu bráni v odhlásení predmetu sporu z evidencie motorových vozidiel.

25. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy, avšak suma požadovaná sťažovateľom nie je primeraná okolnostiam prípadu. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

26. S prihliadnutím na celkovú dĺžku konania okresného súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti danej veci (predovšetkým neefektívny postup okresného súdu, ale prihliadajúc aj na správanie sa sťažovateľa v napadnutom konaní), ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 € za primerané (bod 3 výroku nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VII.

Trovy konania

27. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

28. Ústavný súd priznal úhradu za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti, písomné vyjadrenie sťažovateľa) v súlade § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov advokátke JUDr. Soni Markovičovej Kissovej. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (2 x 153,33 €) spolu s režijným paušálom (2 x 9,21 €) a úhrada za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 (177 €) spolu s režijným paušálom (10,62 €) predstavuje sumu trov konania celkom 512, 70 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

29. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa advokátky JUDr. Sone Markovičovej Kissovej, Námestie SNP 13, Bratislava, v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

30. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu